

ISEOLEMISE JULGUS JA KOOSTEGEMISE TARKUS

**Eesti Vabaharidusliidu arengustrateegia
aastani 2020**

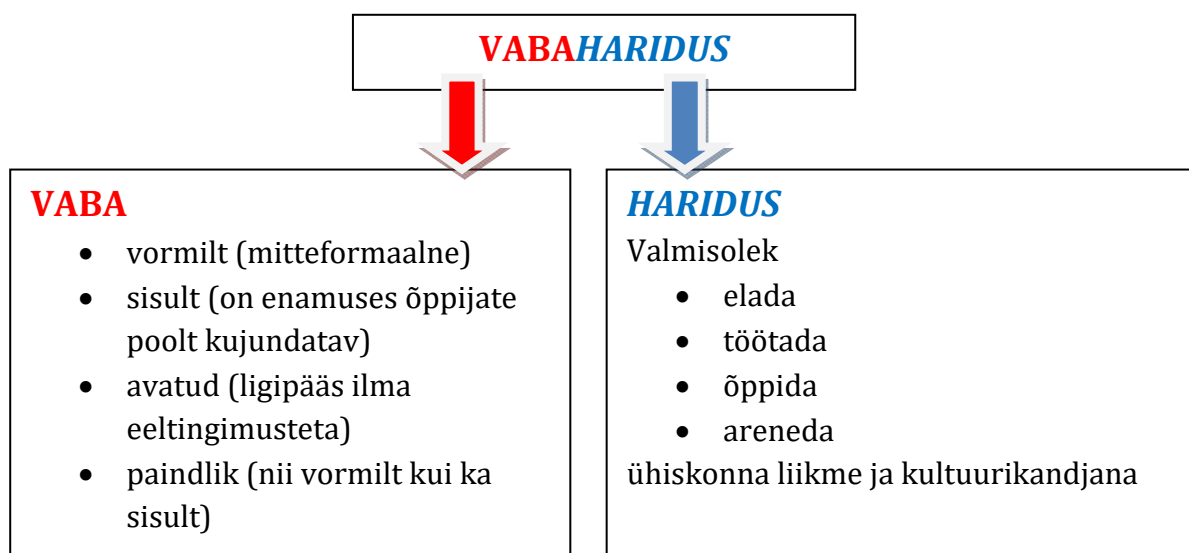
Tallinn 2011

1. Arengustrateegia kontseptuaalsed lähtekohad

1.1 Vabaharidusliku õppe olemus

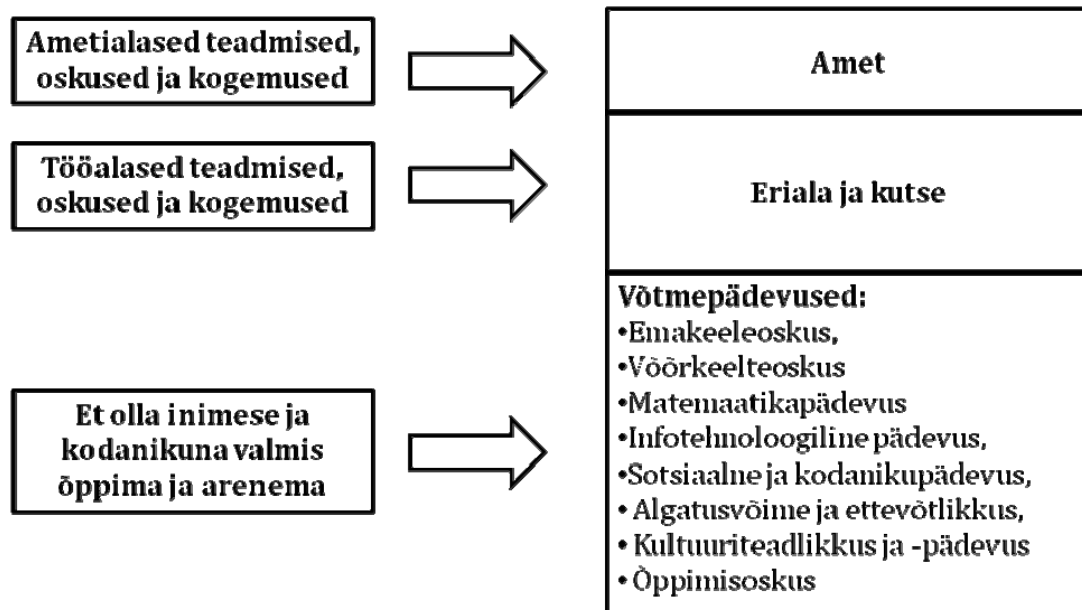
Eesti Vabaharidusliit on kodanikeühendus, mis üleriigilise valitsusvälise organisatsioonina ühendab haridussihilisi mittetulundusühinguid ja vabahariduslikke koolitusasutusi. EVHL liikmed on oma põhitegevusena või ühena olulisematest tegevussuundadest määratlenud vabaharidusliku õppe korraldamise. Vabahariduse (VH) mõistet on seni käsitletud eelkõige vabatahtlikkuse kontekstis – vabahariduslik õpe on ühine vabatahtlik enesetäiendamine. Tegelikult on VH vaja käsitleda laiemas kontekstis, kuna tegemist ei ole lihtsalt õppe vormiga, tegemist on õpiideoloogia, -kultuuri, -mudeliga.

Eesti riik vajab **kõrge kohanemisvõimega, vastutustundlikku ja pidevalt õppivat kodanikkonda, pidev enesearendamine** on Eesti riigis vajalik **kõigile inimestele sõltumata nende formaalsest seisundist.**

Et olla valmis nii elama, töötama, õppima kui ka arenema, on **eeltingimusena** **tarvis teatud võtmepädevuste olemasolu.**

Eelkõige annab vabahariduslik õpe laialdased võimalused igale inimesele vajalike **võtmepädevuste väljakujunemiseks ja arenguks**, mis omakorda loob vajalikud eeldused nii töö- kui ametialaseks arenguks (vt joonist allpool).

Vabahariduslik õpe on elukestva õppe mitteformaalne, avatud ja paindlik süsteem, mis pakub inimestele võimalikult laia valikut kodulähedast õpet, toetab nende enesearengut, aktiivseks kodanikuks kujunemist ning igapäevaelu ja -tööga toimetulekut, aidates sellega kaasa kodanikuühiskonna kujunemisele ning kogukonna kultuurilise iseolemise säilitamisele.

1.2 EVHL-i missioon

Eesti Vabaharidusliit toetab oma liikmete hariduslike taotlusi kodanikuühiskonna arengut toetava õpikeskkonna loomisel ning seisab vabaharidusliku õpet väärtustava ja toetava hariduspoliitika eest kohalikul, regionaalsel ja riiklikul tasandil.

1.3 EVHL-i tegevuse alusväärtused

- ❖ **elukestev õpe** ning iga inimese aktiivne osalemine nii oma kogukonna kui ka riigi elus tervikuna **on arengu tarvilik eeldus ja vahend**;
- ❖ **õppel on võtmeroll** vaesuse, ebavõrdsuse ja sotsiaalse kihistumise leevendamisel, aga ka demokraatia, loovuse ja majandusliku arengu toetamisel;
- ❖ EVHL on seisukohal, et **elukestva õppe korraldus Eestis peab tagama õppijate vajaduste arvestamise ja osalejate aktiivse kaasamine** õppeprotsessi ning tagama õppimisvõimaluste kättesaadavuse kõigile soovijatele;
- ❖ **iseolemise julgus ja koostegemise tarkus.**

- Eesti Vabaharidusliidu liikmed on ühinenud ühiste väärtuste alusel sooviga olla efektiivsemad elukestva õppe ideoloogia põlistamisel Eesti ühiskonnas, nii ühiste kui iga liikme eraldi seatud eesmärkide saavutamiseks.
- Liidu edukuse aluseks on koordineeritud tegevus nii üleriigilisel kui ka regionaalsel ja kogukondlikul tasandil.
- EVHL EI OLE KÄSITLETAV organisatsioonina, mis on loodud oma liikmete teenindamiseks.
- EVHL ON KÄSITLETAV organisatsioonina, mis on loodud oma liikmete püüdluste ühendamiseks, et anda väärtustel põhinevale tegevusele koostegemise jõud.
- Kõikide EVHL-i liikmete valmisolek panustada ühiste eesmärkide saavutamiseks vajalike ressursside kujunemisse on põhieeldus ühiste eesmärkide saavutamisel.

1.4 EVHL-i visioon 2020

❖ EVHL on

- Eestis ja rahvusvaheliselt tunnustatud vabahariduslikku õpet edendav regionaalseid ja kogukondlikke koolitusasutusi ning haridussihilisi kodanikeühendusi ühendav koostöövõrgustik nii kogukondlikul, regionaalsel kui ka riigi tasemel
- aktiivne osaline nii Euroopat kui kogu maailma hõlmavate rahvusvaheliste võrgustike tasandil.
- hinnatud kui kultuuri-, haridus- ja regionaalpoliitiliselt mõjult arvestatav üleriigiline ühendus, elukestva õppe korraldamisel usaldusväärne partner riigile ning kaasatud erinevatesse haridus-, kultuuri- ja regionaalpoliitiliselt olulistesse kogudesse.
- on Eesti elukestva õppe süsteemis hinnatud ja tunnustatud eelkõige elukestva õppe võtmepädevusi kujundava ning arendava üleriigilise võrgustikuna.

❖ EVHL oma tegevusega

- kannab edasi vabaharidusliku õppe väärtusi, aitab säilitada ja tugevdada kogukondi
- soodustab nii regionaalset kui kogukondlikku koostööd ning teadmiste avardamist, korraldab info levikut ja vahendab kontakte.

❖ EVHL-il on

- toimiv Eesti-sisene ja rahvusvaheline koostöövõrgustik.
- õppijate poolt kõrgelt hinnatud ja tunnustatud õppekeskus peaesmärgiga toetada võrgustikuülest personaliarendust, üldistada ja levitada positiivset õpikogemust nii võrgustiku sees kui ka ühiskonnas laiemalt.
- avalikkusele tuntud ja mainekad traditsioonilised suurüritused:
  - metsaülikoolid
  - regionaalsed õpifestivalid ja -laadad.

2. Vabaharidusliku õppe ning EVHL kui selle eestkostja tugevused ja olulisemad parendusvaldkonnad.

2.1 Tugevused

- Misjonärid - pühendunud tegijad
- Visionärid - estvedajad, kes oskavad näha suurt pilti
- Stabiilne võrgustik ja seda koos hoidev ning koordineeriv büroo
- EVHL on arvestatav partner riigile vabahariduse valdkonnas
- Loovus, paindlikkus, kohanemisvõimelisus, suutlikkus kiiresti reageerida
- Praktikuteest koolitajad, kvaliteetne koolitus
- Tegevused, mida teised ei tee, valmisolek tegelemiseks sihtgruppidega, kellega on raskem hakkama saada (madala haridustasemega inimesed, pikaajalised töötud jne)
- Ainulaadne oskusteave, projektikogemused
- Avatus, laialdane osalus erinevates rahvusvahelistes koostöövõrgustikes
- Traditsioonid
- Suurenenud on noorte tulek vabaharidusse

2.2 Parendusvaldkonnad

2.2.1 Strateegiline juhtimine

- ❖ Vajame senisest suuremat ideoloogilist ühtsust ja pikemaajalist ühistele väärtustele põhinevat strateegilist sihiseadmist. Sellele viitavad:
  - Enesemääratlusega seotud probleemid takistavad vabahariduslike koolituskeskuste edasist arengut. Keskuse tunnuslauseis sisalduv sõnum on reeglina entusiastlik, kuid vabahariduse ideoloogia - kodanikuks olemise julgus ja ühistegevuse mõttekus – ei kajastu kõigis tunnuslausetes siiski piisaval määral. Vajalik oleks sügavamalt mõtestada oma tegevust ning selgemalt seda ka avalikkusele väljendada.
  - Ilmnevad vabaharidusliku õppe identiteedi kaotamise ohule viitavad märgid Vabahariduslike koolituskeskuste ideoloogia on keskendumas institutsionaalse arengu seisukohalt olulisemale, esikohal ei ole enam õppija areng vaid rahavood, teemad langevad üha enam kokku mistahes teiste, sh. ärikoolituse keskustega.
  - Ohtu nähakse piiride hägustumises VH koolituskeskuste ja riigi või OV finantseeritavate koolitajate vahel
  - Sisuline strateegiline planeerimine vabahariduslikes koolituskeskustes ei ole süsteemne ja järjepidev ning vajab olulist parendamist
- ❖ Kuigi EVHL-i kui katusorganisatsiooni liikmete vormiline mitmekesisus võib olla kasulik arengupotentsiaal, on juba lähemas tulevikus oluline tegeleda võrgustiku struktuurilise korrastamisega ning võrgustiku liikmete rollide süstematiseerimisega vabaharidusliku õppe korraldamisel. See võimaldaks arenguprotsessis esile kerkivad sisulised küsimuste ja probleemide lahendamisel toetuda selgel identiteedil põhinevale strateegiale.

- ❖ Kuni VH õppe korraldajad ei tunneta oma tähtsust ise, on problemaatiline uskuda, et seda teevad teised. Saamaks ärateenitud tunnustust elukestva õppe süsteemis tervikuna, peaksid vabahariduslikud koolituskeskused ise olema aktiivsemad, tutvustamaks nii tööandjatele, õppijatele kui ka ühiskonnas laiemalt oma tunnistuste „kaalu“ ja VÕTA süsteemi võimalusi. Üleminek väljundipõhiste õppekavadele, mis on VÕTA süsteemiga liitumise vältimatu tingimus, on tekitamas hirmu formaliseerumise ees
- ❖ Vabaharidusliku õppe osatähtsusel kohaliku kogukonna demokraatlikul arengul ning kohalike õppimisvõimaluste laiendamisel on palju kasvuruumi:
  - rohkem kui poolte omavalitsuste arengukavades elukestva õppe vajadus ei kajastu
  - omavalitsuste ametkonna orienteerumine vabahariduslikus koolituses on vähene, pealiskaudsus vabaharidusliku koolituse käsitlemisel suureneb, vabahariduslikku õppe rolli kolmanda sektori ja kodanikeühiskonna edendajana näeb vaid kolmandik uuringuküsimustele vastanutest.

2.2.2 Struktuur ja selle jätkusuutlikkus

- ❖ Piirkondlike erinevuste vähendamine koolide tiheduse osas
- ❖ Piirkondlike õppimisvõimaluste laiendamine
  - koostöövaldkondade mitmekesistamine
  - pakutavate kursuste hulga ja mitmekesisuse suurendamine
  - potentsiaalsete sihtrühmade koolitusvajaduste sihipärasem ja täpsem uurimine
  - kursuste toimumise aegade parem kooskõlastatus õppijate võimaluste ja vajadustega
  - pakutavate kursuste hulga ja mitmekesisuse suurendamine

2.2.3 Personali arendamine

- ❖ õpetajate töö parem tasustamine ja tunnustamine
- ❖ õpetajate senisest tõhusam kaasamine keskuste töö eesmärgistamisse.
- ❖ õpetajate ideede parem kaasamine keskuste töösse
- ❖ õpetajate omavahelise suhtlemise võimaluste avardamine
- ❖ keskuste juhtide arengu toetamine, nende tunnustamine ning motiveerimine
- ❖ võrgustikusisese koolitussüsteemi käivitamine

2.2.4 Võrgustikutöö tugevdamine

- ❖ Ei ole piisavalt mõjukaid eestkõnelejaid, sõpru
- ❖ Võrgustikutöö on ja ei ole ka, „auklik“
- ❖ Info juhtimine ja tagasiside
- ❖ Võrgustikusisest koostööd ei tähtsustata, pigem tajutakse üksteist konkurentidena, koostöö koolituskeskuste vahel, samuti teiste vabaühendustega on nõrk

3. EVHL-i strateegilised sihid

EVHL seab endale järgmised strateegilised sihid:

- ❖ Elukestva õppe väärtustamine Eesti ühiskonnas, tuginedes oma liikmete mõttejõule ja mõjuvõimule

- Formaalharidussüsteemist välja langenud noorte taaskaasamine elukestva õppe süsteemi, täiskasvanutele täiendavate põhi- ja üldkeskhariduse omandamise võimaluste loomine või sellele kaasaaitamine koostöös muude piirkondlike koolitusasutustega.
- Täiskasvanud elanikkonna elukestva õppe võtmepädevuste hindamiseks vajalike süstemaatiliste uuringute korraldamine, uuringutulemuste ning arengut toetava metoodilise kogemuse üldistamine ja levitamine.
- ❖ Osalemine hariduspoliitika kujundamisel kohalikul, regionaalsel ja riiklikul tasandil
  - Kogukondlike võrgustike moodustamine kohapealsete aktiivsete ühendustega, eesmärgiga toetada kodanikuühiskonna arengut kohapeal.
  - Maakondlike võrgustike loomine eesmärgiga kujundada välja tugev maakondlike tuumkeskuste võrgustik jätkusuutlikuks tööks suuremahuliste projektide ja programmide vahendite kaasamisel.
  - Osalemine riikliku hariduspoliitika kujundamisel EVHL-i alusväärtustest lähtuvalt, kõigi EVHL-i liikmete panustamine konsultatsioonidesse ja koordineeritud *lobby*-töösse vastavate dokumentide väljatöötamisel.
  - EVHL-i tegevust toetava avalikkussuhete strateegia väljatöötamine.
- ❖ Kontaktide edendamine oma liikmete ja samalaadsete organisatsioonide vahel kodu- ja välismaal ning kasulike kogemuste levitamine.
- ❖ Oma liikmete tegevuse toetamine rahva hariduslike püüdluste rahuldamisel, andes neile võimalusel ja vajadusel materiaalsel, juriidilisel ja moraalset abi.

4. Strateegia elluviimise viisid ja vahendid

4.1 Strateegiliste eesmärkide “tõlkimine” alleesmärkideks

- ❖ **Volikogu, juhatuse ja EVHL-i büroo tasemel**
  - EVHL-i töö üldine planeerimine volikogu tasandil.
  - Valdkondlik planeerimine ja tegevuste kooskõlastamine juhatuse liikmete poolt.
  - Koostöö ja kommunikatsioon juhatuse liikmete ja büroo töötajate vahel.
  - Koostöö juhatuse ja volikogu liikmete vahel nii planeerimise kui ka hindamise faasis.
  - Juhatuse ja büroo koostöö maakondlike tuumkeskustega õppekeskuste metoodilise tegevuse ning personaliarenduse toetamisel, ühisürituste ja programmide planeerimisel, planeeritud tegevuste katmisel ressursidega ja planeeritu elluviimisel.
  - Eelarve.
- ❖ **Maakondlike tuumkeskuste tasemel**
  - Maakondlike tuumkeskuste koostöö võrgustiku liikmetega sarnaste eesmärkidega ühenduste ja organisatsioonidega, maavalitsuste ja muude maakondlikult oluliste juriidiliste ja üksikisikutega ürituste planeerimisel ja korraldamisel.
  - Regionaalse koostöö koordineerimine üleriigilistes ja rahvusvahelistes programmides ja projektides.
  - Uute sihtrühmade kaasamisega seotud tegevuste koordineerimine regionaalsel tasemel.
- ❖ **Õppekeskuste ja kodanikeühenduste tasemel**

- Strateegiline ja taktikaline planeerimine ning süstemaatiline enesehindamine.
- Kogukondlike võrgustike moodustamine kohapealsete aktiivsete ühendustega, eesmärgiga toetada kodanikuühiskonna arengut kohapeal.
- Personali planeerimine ning arengu toetamine õppekeskustes.
- Osalemine regionaalsetes koostööprojektides, panustamine õppekavaarendusse ning uute sihtrühmade kaasamisse.

4.2 EVHL-i strateegilise planeerimise protsess

5. EVHL planeerib oma tegevust vastavalt oma põhimäärusele, kokkulepitud strateegilistele sihtidele ning tegevusplaanidele ning erinevatele riiklikele, regionaalsetele ning valdkondlikele arengukavadele. Sellesse protsessi kaasatakse vastavalt võimalustele kõik huvipooled. Planeerimisel lähtutakse eelkõige senise tegevuse analüüsist. Oluline roll on pideval tagasisidel. Kasutame nii õppijate kui õpetajate ning erinevate muude huvipoolte küsitlusi.
6. Regulaarselt toimuvad büroo ja juhatuse ühised töökoosolekud. Kokkuvõtte analüüsides on igal kevadel üldkogul. Plaanide realiseerumine ja tagasiside toimub läbi volikogu, juhatuse, erinevate töörühmade ning erinevatel eesmärkidel moodustatud koostöö- ja koordineerimiskogude.
7. Strateegiline planeerimine toimub kuni 2020 aastani.
8. Tegevuskavad kinnitatakse üheks aastaks, eelarve ning investeeringute prioriteetid kolmeks järgnevaks aastaks. Nimetatud dokumendid on käsitletavad käesoleva strateegia lahutamatu lisadena.
9. Püstitatud strateegiliste eesmärkide ja igakevadiste analüüside põhjal kinnitatakse augustis tegevuskavad jooksvaks õppeaastaks ja veebruaris jooksvaks majandusaastaks
10. Strateegia rakendamist hindame perioodilise sisehindamisega. Sisehindamist reguleerib sisehindamise kord mis rakendub 2012 a sisehindamisel.
11. Arengustrateegia muutmine toimub üldkogu otsusega juhatuse ettepanekul. Muudatusettepanekuid on õigustatud tegema kõik EVHL liikmed ning muud strateegias nimetatud huvipooled. Muudatusettepanekud esitatakse kooskõlastatult volinike koguga üldkogule kinnitamiseks vähemalt kuu aega enne üldkogu toimumist.
12. Vajadusel koostatakse käesolevast strateegiast lähtuvaid täiendavaid valdkondlikke strateegiaid ja tegevuskavasid mis on käsitletavad käesoleva dokumendi lisadena ja kehtestatakse juhatuse ettepanekul volinike koosoleku otsusega.

Strateegia on läbi arutatud EVHL üldkoosolekul 13.05.2012 ja kinnitatud volinike koosolekul 24.05.2012.

Ivo Eesmaa

EVHL juhatuse esimees